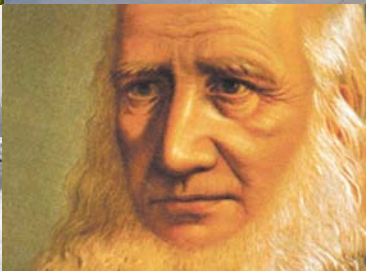

Folkeuniversitetet

Norddjurs
Rougsø
Randers

Indhold

- 4** Norddjurs Folkeuniversitet
- 10** Rougsø Folkeuniversitet
- 14** Livestreaming af foredrag i naturvidenskab fra Aarhus Universitet
- 16** Randers Folkeuniversitet
- 24** Arrangører Randers Folkeuniversitet
- 26** Oversigt
- 27** Information og kontakt

Folkeuniversitetet er for alle

Motioner hjernen på Folkeuniversitetet. Her er ingen adgangsbe-
grænsning eller krav om uddannelse og baggrundsviden. Her kan
du dyrke dine interesser, blive klogere på verden, dig selv og dit
arbejde. Har du forslag til foredrag om bestemte emner, er du vel-
kommen til at kontakte os. Se navne på kontaktpersoner side 27.

BIRGIT ÅRSNES

Forårets tilbud

I programmet kan du se foredrag i Norddjurs, Rougsø og Randers
Folkeuniversiteter arrangeret i samarbejde med mange foreninger
i lokalområderne.

Offentlige foredrag i Naturvidenskab

Foredrag i serien 'Offentlige foredrag i Naturvidenskab' med
naturvidenskabelige emner arrangeret af Fakultetet Science and
Technology ved Aarhus Universitet fortsætter forår 2023. Du kan
på et bibliotek, et kulturhus eller et forsamlingshus overalt i Dan-
mark – blot der er internetforbindelse, projektor og storskærm –
overvære foredraget samt stille spørgsmål til forelæseren på sms.

YVONNE HOLM KARNØE

I foråret 2023 bliver seks foredrag livestreamet direkte fra Søaudi-
toriet i Aarhus til Ørsted Biograf, Kino Grenå og Rimsøhuset. Tre af
foredragene kan ses på Kulturhuset i Langå. Læs mere side 14-15.

Forskningen ud til befolkningen

Folkeuniversitetet er en ikke-kommerciel organisation, der arran-
gerer forelæsninger om videnskabens teorier, metoder og resulta-
ter med foredragsholdere, der brænder for deres fag og som har
lyst til at udbrede kendskabet til det.

PETER STAUGAARD

Få ny viden og inspiration

Derfor "få åbnet døren" til nye erkendelser og ny viden eller få
opdateret din viden om fortid og nutid indenfor mange fagområ-
der. Programmet udgives med støtte fra Norddjurs og Randers
Kommuner. Se mere på hjemmesiderne.

Husk at

Tjekke hjemmesider for Norddjurs, Rougsø og Randers Folkeuniver-
siteter for eventuelle ændringer eller kontakt arrangører af de enkelte
forelæsninger.

Randers Kommune

Velkommen og god fornøjelse!

Birgit Årsnes, Norddjurs Folkeuniversitet – www.norddjursfolkeuni.dk

Yvonne Holm Karnøe, Rougsø Folkeuniversitet – www.folkeuniversitetet-rougsø.dk

Peter Staugaard, Randers Folkeuniversitet – www.randersfolkeuni.dk

Velkommen på bagsiden. Danmarkshistorie på vrangen

Tag med på en rejse tilbage til en eksotisk tid – 1800-tallet – og stift bekendtskab med den sidste hofnar på Augustenborg Slot, præstedatteren fra Fredericia som skiftede køn og en sort plantageslave som gik i land på Skagens Gren flere år efter slavetransporternes ophør. Foredraget handler om eksperimenter der gik galt, kampe der blev tabt og ideer som ingen længere abonnerer på.

Underviser Poul Duedahl, PhD, professor

Tid Tirsdag d. 3. januar kl. 19.00

Pris 50 kr.

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved døren

Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11,
8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Slægts-
og Lokalhistorisk Forening Djursland

Livtag med lækkersult, livseliksir og løjerlige linser

Anne W. Ravn er kendt fra radio og tv, hvor hun med glimt i øjet fortæller om madkultur under forandring og tager livtag med kød, kostfibre og kalorier. Hør nyt om vitaminer og mineraler, og hvorfor du skal med på linsevognen.

Underviser Anne W. Ravn, klinisk diætist

Tid Mandag d. 16. januar kl. 19.00

Pris 50 kr. inkl. kaffe i pausen. MobilePay: 396573

Tilmelding 1942kaihansen@gmail.com eller tlf. 2445 2108.

Tilmeldingsfrist: onsdag d. 11.1.

Sted Åstruphallens Cafeteria, Mellemstrupvej 21, 8500 Grenaa.

Arrangeres i samarbejde med Åstrup Idrætsforening.

Fire store mestre fra arkitekturhistorien

Bliv klogere på fire af de største internationale stjernearkitekter, der sparkede den modernistiske bølge i gang: Frank Lloyd Wright, Walter Gropius, Mies van der Rohe og Le Corbusier. Og få indblik i, hvordan de på hver sin måde har bidraget til arkitekturhistorien.

- Underviser** Lars Sand Kirk, arkitekt MAA, lektor
Tid Mandag d. 23. januar kl. 19.00 og
Mandag d. 6. februar kl. 19.00
Pris 50 kr. pr. aften
Tilmelding www.norddjursbib.dk . Billetter kan også købes ved døren
Sted Ørum Bibliotek, Skolebakken 43, 8586 Ørum
Arrangeres i samarbejde med Norddjurs Biblioteker

General Ryes march over Djursland 1849

I Treårskrigen var General Ryes march over Djursland med tyskerne i hælene, udskibningen fra Helgenæs og den efterfølgende sejr ved Fredericia krigens største bedrift. Men den kostede også general Rye livet.

Underviser Vilfred Friborg Hansen, cand.mag., lokalhistoriker

Tid Tirsdag d. 7. februar kl. 19.00

Pris 50 kr.

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved døren

Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Slægts- og Lokalhistorisk Forening Djursland

DNA-forskning: Mine farfædre fik ingen børn

Slægtsforsker Peter Olsen demonstrerer, hvordan man helt lavpraktisk kan lave DNA-slægtsforskning uden at kende noget til DNA. Ved hjælp af DNA fandt han selv frem til sin fars biologiske far.

Underviser Peter Olsen, slægtsforsker, lærer

Tid Tirsdag d. 21. februar kl. 19.00

Pris 50 kr.

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved døren

Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Slægts- og Lokalhistorisk Forening Djursland

Søslag på Kolindsund

Saxo og Snorre Sturlason skrev om søslag under Sven Estridsen og Valdemar den Store på Kolindsund. Selvom vi ikke kender detaljerne, ved vi dog, at jyderne begge gange tabte til den stærkere norske flådestyrke. Thomas Poulsen fortæller om slagene og de mange våbenfund fra sundet.

1. del af dobbeltforelæsning om Kolindsund.

- Underviser** Thomas Guntzelnick Poulsen, museumsinspektør, Museum Østjylland
Tid onsdag d. 23. februar kl. 10-11.30
Pris 200 kr. Prisen er for begge forelæsninger og inkluderer frokost samt kaffe og kage.
Tilmelding Senest d. 20/2 via www.norddjursbib.dk
Sted Ørum Bibliotek, Skolebakken 43, 8586 Ørum
Arrangeres i samarbejde med Norddjurs Biblioteker

Kolindsund – søen der deler vandene

Kolindsund fortæller danmarkshistorie, og søen har siden dræningen været et tilbagevendende debateme, som har delt vandene. Men Kolindsund er både fortællingen om den sø, der var engang, og samtidig en historie om, hvordan landskabet er formet og modelleret af mennesker.

2. del af dobbeltforelæsning om Kolindsund

- Underviser** Tina Bjerregaard, museumsinspektør, Museum Østjylland
Tid torsdag d. 23. februar kl. 12.30-14
Pris 200 kr. Prisen er for begge forelæsninger og inkluderer frokost samt kaffe og kage.
Tilmelding Senest d. 20/2 via www.norddjursbib.dk
Sted Ørum Bibliotek, Skolebakken 43, 8586 Ørum
Arrangeres i samarbejde med Norddjurs Biblioteker

Min farmor og andre faldne kvinder

Henning Frandsens farmor var en af de mange unge kvinder, der fik et såkaldt uægte barn, som hun bortadopterede og holdt skjult for sin senere ægtemand og deres fælles børn. Historien om den enlige mor fortælles gennem en række kvindeskæbner fra 1700-tallet og op til midten af 1950'erne.

Underviser Henning Frandsen, journalist, historiker

Tid Tirsdag d. 7. marts kl. 19.00

Pris 50 kr.

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved døren

Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Slægts- og Lokalhistorisk Forening Djursland

Per Kirkeby som jeg kendte ham

Lars Morell var ven med Per Kirkeby gennem fyrrde år. Han kom virkelig tæt på multikunstneren Per Kirkeby, og fortæller sine personlige erindringer om en stor kunstner og et fascinerende menneske.

Underviser Lars Morell, idehistoriker

Tid Tirsdag d. 28. marts kl. 19.00

Pris 140 kr. / 100 kr. for medlemmer

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved døren

Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Grenaa Kunst- og Musikforening

Bombemål Berlin

Ole Steen Hansen tager os med ombord på et Lancaster-bombefly, og beskriver, hvordan et britisk luftangreb mod Berlin foregik. Vi følger et bestemt tog, hvor den norske krigskorrespondent og digter Nordahl Grieg var ombord.

Underviser Ole Steen Hansen, forfatter, historiker

Tid Tirsdag d. 4. april kl. 19.00

Pris 50 kr.

Tilmelding Ingen. Billetter købes ved døren

Sted Kulturhuset Pavillonen, Kærvej 11, 8500 Grenaa

Arrangeres i samarbejde med Slægts- og Lokalhistorisk Forening Djursland

Naturvidenskabelige foredrag

Kino Grenaa (www.kinogrenaa.dk) og Rimsøhuset (www.rimsoehus.dk) tilbyder en række streamede naturvidenskabelige foredrag fra Aarhus Universitet

Tirsdag d. 28.2. kl. 19.00: Hvad Grønlands indlandsis lærte os

Tirsdag d. 07.3. kl. 19.00: Det er bare en virus

Tirsdag d. 21.3. kl. 19.00: Kaffe

Tirsdag d. 28.3. kl. 19.00: Stjernernes vilde liv

Tirsdag d. 18.4. kl. 19.00: Fremtidens RNA-medicin

Tirsdag d. 25.4. kl. 19.00: Myrer

Demokratiets aktuelle kriser – et overblik

Vores demokratier gennemlever en midtvejskrise, hvor de har mistet orienteringen og ser ud til at falde fra hinanden. Vi ser alvorlige demokratiske krite- setegn i forbindelse med den engelske Brexit-diskussion, i nye højreradikale bevægelser i Tyskland og i stærkt konservative partier i Polen og Ungarn. Populistiske slagord og nationalisme gør sig markant gældende hos de politi- ske ledere i USA og Rusland, mens der bl.a. i Tyrkiet og i Mellemøsten ses forstærkede autokratiske tendenser.

Underviser	Mikkel Thorup, professor, Aarhus Universitet
Tid	Torsdag den 12. januar kl. 19.00
Pris	70 kr. Betales ved indgangen
Tilmelding	www.folkeuniversitetet-rougso.dk eller Ørsted Bibliotek 89592755, Auning Bibliotek 89594300
Sted	Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

Litteratur

Vi vil fire tirsdage (09.00 - 11.00) læse fire forskellige romaner, to norske, en fransk og en dansk, der alle blev anmelderrost, da de udkom.

Tirsdag d.17. januar: "Pindsvinets elegance", Muriel Barbery (2006)

Romanen foregår i et parisisk herskabshus og følger dels portnersken, dels en af husets beboere. Portnersken Renée er 54 år gammel, belæst udi både filosofi og litteratur. Paloma er 12 år gammel, intelligent og bemærkelsesværdig livsklog. Da Mr. Ozu en dag flytter ind, opstår der et spændende møde mellem fransk og japansk kultur og imellem ung og gammel. Det bliver efterhånden klart, at høj intelligens ikke nødvendigvis er det eneste saliggørende i verden, og muligvis er det ikke helt uproblematisk at leve en skyggetilværelse som filosof og litterat, mens man officielt er den dumme portnerske.

Tirsdag d.31. januar: "En moderne familie", Helga Flatland (2018)

Efter et 40 års langt ægteskab beslutter Torill og Sverre at lade sig skille. De er begge 70 år, pensioneret – og føler sig færdige med familieprojek- tet. Men det gør deres tre voksne børn ikke. For dem er familien et vigtigt omdrejningspunkt og ophav til deres værdier, valg og ambitioner. Det rokker ved grundlaget for alle tre søskende, da forældrene lader sig skille – men også ved balancen og dynamikken i familien. Gennem de tre søskendes forskellige synsvinkler fortælles historien om tilhørsforhold, opbrud og konsekvenser – og spørgsmålet stilles: Hvad det er, der egentlig udgør en familie? Helga Flatland skriver træfsikkert og genkendeligt om søskendeforhold og om at se tingene fra forskellige synspunkter og giver på den måde forskellige indblik i den samme fortælling.

Tirsdag d.28. februar: "Kaptajnen og Ann Barbara", Ida Jessen (2020)

Ida Jessen udfolder i sin nye roman en i dag ret ukendt fortælling om hedens opdyrkning og om vilkår og udvikling i 1700-tallets Danmark. Den 54-årige tyske kaptajn Ludwig von Kahlen slår sig ned det mest trøstesløse sted sydvest for Viborg, bygger et hus og går i krig med den umulige opgave at opdyrke heden. Kaptajnen er stærk, stolt og stædig. En dag flytter også den unge kvinde Ann Barbara ind, og en lille taterpige bliver efterladt af sin far. Den onde landsdommer og herremand Schinkel gør alt for at chikanere projektet. Heden, der er fint lyrisk beskrevet i al sin væld, gør også modstand. Dramaerne ruller, og spændingerne stiger.

Tirsdag d.14. marts: "Generthed og værdighed", Dag Solstad (1994)

Vi følger den lettere alkoholiserede lektor Elias Rukla, der underviser ved Fagerborg Gymnasium. Under gennemgangen af Henrik Ibsens 'Vildanden', bliver Elias slået af en pludselig erkendelse. Gymnasieeleverne virker på samme tid uinteresserede i den nye opdagelse. Frustrationen ulmer i den tømmermændsramte hjerne og folder sig ud, da han ikke kan slå sin paraply op på vej gennem skolegården. Her rammes han af et voldsomt raseri og overfuser de tilstedeværende elever. Hændelsen bliver for hovedpersonen på det ydre plan hans ultimative fald, men tillige et erkendelsesmæssigt vigtigt omslag i hans liv.

Underviser	Ole Juul, cand. theol., Hadsten
Tid	Tirsdagene 17. og 31. januar, 28. februar og 14. marts kl. 9.00-11.00
Pris	300 kr. Der serveres kaffe og rundstykker for 20 kr.
Tilmelding	www.folkeuniversitetet-rougso.dk Ørsted Bibliotek, tlf. 89592755, Auning Bibliotek tlf. 89594300
Sted	Genbrugsen, Rougsøvej 122, 8950 Ørsted

**Den tillidsvækkende Grundtvig
– Grundtvigs indflydelse på dansk tillidskultur**

Danskerne er blandt de mest tillidsfulde mennesker i verden. I foredraget undersøger jeg Grundtvigs betydning for udviklingen af denne tillidskultur, der er central for det danske velfærdssamfund.

Tillid er vigtig for Grundtvigs forståelse af det danske folk, der bærer tilliden til Gud og konge som et "arveligt kendemærke". I følge Grundtvig trues denne tillid af demokratiseringen.

Underviser	Sasha Emilie Math. Stopa, lektor, Aarhus Universitet
Tid	Onsdag den 8. februar kl. 19.00
Pris	70 kr. Betales ved indgangen
Tilmelding	www.folkeuniversitetet-rougso.dk eller Ørsted Bibliotek 89592755, Auning Bibliotek tlf. 89594300
Sted	Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

Med sprogdetektiven på arbejde

De fleste har hørt om DNA, fingeraftryk og lignende fra den kriminaltekniske værktøjskasse. At sproget også kan fælde kriminelle, er det derimod kun de færreste, som ved. Det er den kriminaltekniske disciplin, kaldet retslingvistik, der tages i anvendelse. Ingen mennesker skriver nemlig ens, og derfor kan vores sproglige spor give politiet vigtige fingerpeg om, hvem der står bag f.eks. en anonym trussel. FBI har i årevis brugt retslingvistiske analyser i sin efterforskning. Et af de bedst kendte eksempler er Unabomber-sagen – den nok mest omfattende menneskejagt i FBI's historie.

Foredraget giver en letforståelig intro til dette "morderisk" spændende emne, og der præsenteres autentiske danske og udenlandske kriminalsager, hvor sproget har bidraget til at fælde gerningsmanden. Og undervejs skal deltagerne selv forsøge at "opklare" et par forbrydelser.

Mads Christiansen har modtaget flere priser for sin undervisning og formidling.

- Underviser** Mads Christiansen, ph.d i sprog, foredragsholder
Tid Torsdag den 23. februar kl. 19.00
Pris 70 kr. Betales ved indgangen
Tilmelding www.folkeuniversitetet-rougso.dk eller
 Ørsted Bibliotek 89592755, Auning Bibliotek 89594300
Sted Ørsted Bibliotek, Rousøvej 73b, 8950 Ørsted

Danmark som overvågningssamfund

Hver dag overvåges vi af kameraer og på sociale medier. Vi står i masser af offentlige registre, og vi giver uden tøven tilladelse til, at private firmaer må gemme informationer om os. Alligevel vil ingen tilsyneladende stå ved, at vi lever i et overvågningssamfund. Men det gør vi. Og det har stået på længe. Vi bliver overvåget af staten og af store organisationer. Vi overvåger hinanden, og vi overvåger os selv.

Men hvad vil det sige at være borger i et overvågningssamfund? Hvordan skal vi gebærde os i en verden, hvor personlige informationer ikke er helt så private, som de måske var engang var? Og hvad gør overvågningen ved os og den verden, vi lever i?

Det er sådanne spørgsmål, der vil blive taget op i dette foredrag, som udover en både underholdende og skræmmende indføring i overvågningens verden også vil invitere til både spørgsmål og diskussion.

- Underviser** Peter Lauritsen, professor, Aarhus Universitet
Tid Onsdag den 8. marts kl. 19.00
Pris 70 kr. Betales ved indgangen
Tilmelding www.folkeuniversitetet-rougso.dk eller
 Ørsted Bibliotek 89592755, Auning Bibliotek 89594300
Sted Ørsted Bibliotek, Rousøvej 73b, 8950 Ørsted

Den skjulte sandhed – konspirationsteorier og alternative sandheder

Regeringen putter noget i drikkevandet, der gør dig lydig. Jøderne kontrollerer verden, og det er i virkeligheden amerikanerne selv, der stod bag angrebet på World Trade Center. Intet er som det ser ud, og der er skjulte kræfter overalt, som undertrykker os. Fortællinger om skjulte kræfters indflydelse på verdens gang dukker hyppigt op, senest i forbindelse med det "stjålne præsidentvalgvalg" i USA, Coronakrisen og diskussionen om 5G-netværket. Men hvad skal man mene om konspirationsteorier? Er det farlige fortællinger eller harmløse underholdning? Kan man skelne mellem sande og falske konspirationsteorier? Der ses i foredraget på mange af de konspirationsteorier, der har floureret i historien og som stortrives på sociale medier i dag.

Underviser	Rikke Alberg Peters, lektor, Historie Lab.
Tid	Onsdag den 22. marts kl. 19.00
Pris	70 kr. Betales ved indgangen
Tilmelding	www.folkeuniversitetet-rougso.dk eller Ørsted Bibliotek 89592755, Auning Bibliotek 89594300
Sted	Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

Velfærdsstaten – dens økonomiske, sociale og politiske udfordringer og resultater

Der ses bl. a. på myterne om den danske velfærdsstat, der trives både på højre og venstre fløj, og som kan være svære at udrydde. Foredraget ser også på den danske velfærdsstat i sammenligning med andre lande, herunder håndteringen af langsigtede udfordringer som det stigende antal ældre, globaliseringen og skærpet international konkurrence. Der argumenteres for, at den danske velfærdsstat i de sidste 30-40 år har overvundet nye udfordringer bedre end de fleste andre lande og tilmed har medvirket til større økonomisk fremgang, så Danmark er rykket op blandt de allerrigeste i verden. Men politikken har også skabt nye problemer, bl.a. stigende ulighed. Danmark har også (i lighed med mange andre lande) – store problemer i sundhedsvæsenet. Og årtiers bekymring for arbejdsløsheden er blevet afløst af bekymring for mangel på arbejdskraft.

Underviser	Jørgen Goul Andersen, professor, Aalborg Universitet
Tid	Torsdag den 13. april kl. 19.00
Pris	70 kr. Betales ved indgangen
Tilmelding	www.folkeuniversitetet-rougso.dk eller Ørsted Bibliotek 89592755, Auning Bibliotek 89594300
Sted	Sted: Ørsted Bibliotek, Rougsøvej 73b, 8950 Ørsted

Offentlige foredrag i Naturvidenskab f

Hvad Grønlands indlandsis lærer os

Professor i glaciologi **Dorthe Dahl-Jensen**, Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet

Hør om hvad borerer ned i Grønlands indlandsis fortæller os om klimaet, skovafbrænding, vulkanudbrud m.m. i historisk og forhistorisk tid. Og hvad kan 130.000 år gammel is fortælle os om hvor meget havspejlet kan stige i fremtiden?

Tirsdag den 28. februar

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 19:00 Kino Grenaa og Rimsøhuset

Det er bare en virus

Overlæge og virusforsker **Anders Fomsgaard**, Statens Serum Institut

Virus er det mindste smitstof. Det er overalt, og det trænger ind i og udnytter levende celler til at formere sig. En del virus gør os syge. Hør om de vigtigste kendetegn for virus, og hør om hvordan virusforskerne må tænke for at bekæmpe dem.

Tirsdag den 7. marts

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 18.45 - 21.00 Kulturhuset i Langå (tilmelding på www.randersbib.dk)

Kl. 19:00 Kino Grenaa og Rimsøhuset

Kaffe

Lektor i botanik **Anders Sanchez Barfod**, Institut for Biologi, Aarhus Universitet, læge og lektor i diabetes og ernæring **Kjeld Hermansen**, Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet og lektor i naturressourceøkonomi **Aske Skovmand Bosselmann**, Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet

Hør tre forskere fortælle om kaffe – om kaffeplantens biologi, dens dyrkning og bearbejdning til den kaffe vi drikker, om bæredygtig kaffe, om den betydning klimaændringerne vil få for fremtidens kaffe og om sundhedsaspekterne ved at drikke kaffe.

Tirsdag den 21. marts

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 18.45 - 21.00 Kulturhuset i Langå (tilmelding på www.randersbib.dk)

Kl. 19:00 Kino Grenaa og Rimsøhuset

Stjernernes vilde liv

Adjunkt i astrofysik **Mia Sloth Lundkvist**, Institut for Fysik og Astronomi, Aarhus Universitet og professor i astrofysik **Hans Kjeldsen**, Institut for Fysik og Astronomi, Aarhus Universitet
Efter at stjerner fødes i interstellare gasskyer og begynder at lyse, gennemgår de forskellige udviklingsstadier før de ender deres dage kaotisk som ustabile stjerner eller som supernovaer der udslynger støv og gas og giver liv til nye stjerner.

Tirsdag den 28. marts

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 18.45 - 21.00 Kulturhuset i Langå
(tilmelding på www.randersbib.dk)

Kl. 19:00 Kino Grenaa og Rimsøhuset

Fremtidens RNA-medicin

Postdoc i nanoscience **Mette Galsgaard Malle**, Interdisciplinært Nanoscience Center, Aarhus Universitet og professor i nanoscience **Jørgen Kjems**, Institut for Molekylærbiologi og Genetik, Aarhus Universitet

De fleste af os har fået RNA-medicin i form af mRNA-vaccine mod covid-19, men RNA kan bruges medicinsk til meget mere end vacciner. Hør om den RNA-forskning der lige nu foregår som i fremtiden vil kunne lede til bedre behandling af en lang række sygdomme.

Tirsdag den 18. april

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 19:00 Kino Grenaa og Rimsøhuset

Myrer

Seniorforsker i insekt- og planteøkologi, **Joachim Offenberg**, Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet

Myrerne er på flere måder mere succesfulde end mennesket. De organiserer sig i store samfund som superorganismer og de opfandt landbruget længe før vi gjorde. Du vil også høre om hvordan vi kan udnytte myrerne til biologisk bekæmpelse af skadedyr.

Tirsdag den 25. april

Kl. 18:45 Ørsted Biograf

Kl. 19:00 Kino Grenaa og Rimsøhuset

Det forunderlige og gådefulde univers

Nysgerrighed og fascination har altid været væsentlige drivkræfter bag vor trang til at undersøge naturen i et forsøg på at forstå sammenhængerne i den verden, som omgiver os. Selv i dag rummer universet et utal af spændende gåder - både løste og uløste.

Foredraget vil komme ind på, hvad vi finder derude blandt stjernerne og blandt andet omtale Big Bang, solsystemet og søgning efter planeter omkring andre stjerner. I foredraget vil også indgå en diskussion af hvordan naturvidenskab undersøger verden og hvilke typer af spørgsmål og svar naturvidenskaben rummer. Foredraget vil blive illustreret med en serie af billeder fra det forunderlige og gådefulde univers.

- Underviser** Hans Kjeldsen, professor og astronom
Tid Tirsdag den 10. januar 2023 kl. 10.30 – 13.30
Pris Entré kr. 80
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Kristrup Sognegård, Ørneborgvej 5, Randers SØ
 Arrangør: Kristrup Højskoleforening

OBS: Husk til foredrag i Kristrup, Vorup og Sct. Clemens Højskoleforeninger at medbringe madpakke. I Kristrup Højskoleforening kan du købe kaffe/te. I Vorup Højskoleforening kan du købe kaffe/te, øl og vand. I Sct. Clemens skal du selv medbringe drikkevarer.

En virtuel tur til Randers' hemmelige steder

Kom med på en hyggelig og nostalgisk tur til Randers' hemmelige steder. Randers er en gammel by med mange spændende skjulte baggårde og stier, der slynger sig gemt mellem bygninger og ofte er oversete små perler. Nogle af baggårdene er private og ikke tilgængelige for alle os borgere i Randers, mens der er opstået mange spændende stier i forbindelse med oprydning og sanering, og mange af disse stier er offentlige og kan bruges til søndagsturen. På Randers Stadsarkiv ligger en del gamle fotos af mange af baggårdene og stierne, og i dette foredrag bliver de blandet med nyoptagelser fra de nyere stier.

- Underviser** Tina Knudsen Jensen, arkivar
Tid Onsdag den 11. januar 2023 kl. 10.30 – 13.30
Pris Entré 70 kr.
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Sct. Clemenshus, Parkboulevarden 15, 8900 Randers C
Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Struensee – storhed og fald

Hvorfor gik det så galt for Caroline Mathilde og Struensee? Vi vil trække hele affæren op og nå til den naturlige konklusion: Ikke utroskaben, men politik fældede livlægen. I foredraget vil vi også følge dronningens videre skæbne samt ridse de nye magthavere op og ikke mindst give et signalement af enkedronningen Juliane Marie, som var hovedpersonen bag Struensees brutale henrettelse.

- Underviser** Steen Ivan Hansen, cand.mag. i middelalderarkæologi og historie
Tid Tirsdag den 17. januar kl. 19.00 – 21.00
Pris Entré 50 kr. for ikke medlemmer (medlemmer gratis)
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C
Arrangør: Randers Amts Historiske Samfund

KR. ZAHRTMANN, DEN HIRSCHSPRUNGSKE SAMLING

Fotobøger og fotografiske slægtstræer

I dag er der flere muligheder for at lave fotobøger, hvor vi bruger alle de fotos af vore slægtninge, som vi måtte have i vores gemmer. Hvordan vælger man det rigtige firma til sin bog, og hvordan arbejder man med oprettelsen af bogen? Hvordan indsætter man fx et ovalt billede i en fotobog, så det stadig ser ud, som da det hang i den fine ramme på væggen? Hvordan kan man lave en plakat med et fotografisk slægtstræ?

Underviser	Henning Karlby, civilingeniør
Tid	Tirsdag den 24. januar kl. 19.00 – 21.00
Pris	Entré 50 for ikke medlemmer (gratis for medlemmer)
Tilmelding	Ingen tilmelding
Sted	Fritidscentret, lokale 8, Vestergade 15, 8900 Randers Arrangør: Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers

Den røde brænding

Kom til et spændende foredrag med historiker Jakob Tøtrup Kjærsgaard om D-dag og de danske krigssejlere. Hvis man står ved Normandiets kyst i dag, er det ikke svært at forestille sig, at synet af de tusinde og atter tusinde skibe, der i morgentågen den 6. juni 1944 mødte de tyske soldater, må have været skræmmende. Omkring 6.300 danskere sejlede for de allierede under krigen. Hjemkomst og eftervirkninger af krigen tog hårdt på flertallet af krigsdeltagerne og specielt krigssejlere, og i mange år efter krigen led de danske sømænd et politisk svigt af nærmest historiske dimensioner.

På 70-årsdagen for D-dag i 2014 var Danmark for første gang officielt repræsenteret ved mindehøjtideligheden i Normandiet, og dermed blev der skrevet et nyt kapitel i historien om Danmark under Anden Verdenskrig. Dannebrog vajer nu sammen med flagene fra de øvrige allierede nationer, og det kan vi takke de danske krigssejlere for.

Kom og hør historien om denne del af Anden Verdenskrig ved historiker Jakob Tøtrup Kjærsgaard, som har arbejdet på Utah Beach Museum, skrevet bogen *Den Røde Brænding* og som i dag bor i Vorup.

- Underviser** Jakob Tøtrup Kjærsgaard, historiker
Tid Onsdag den 25. januar 2023 kl. 10.30 – 13.30
Pris Entré 70 kr.
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Sct. Clemenshus, Parkboulevarden 15,
8900 Randers C
Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Dansk natur forarmes hastigt – vildere natur er en del af løsningen

I et billedrigt Power Point-foredrag redegør forfatter og idéhistoriker Rune Engelbreth Larsen for, hvorfor dansk naturpolitik og naturforvaltning ikke har standset den igangværende uddøen af arter og tilbagegang af naturværdier. I Nationalparkerne er der f.eks. slet ikke nogen særlig naturbeskyttelse, og langt hovedparten af budgetterne går til alt andet end naturformål. Derfor er der brug for at gentænke en dansk naturforvaltning, så den i højere grad foregår på naturens egne præmisser.

Foredraget præsenterer grundtanker i bogen "Vildere vidder med dansk natur", der beskriver, hvordan Danmark sammenlagt kunne få over 1.000 kvadratkilometer vildere natur fordelt på en lang række større naturområder, der allerede i altovervejende grad er offentligt ejet.

Det kræver, at vi er villige til at få vildheste, bisoner og elge tilbage i udvalgte områder, for at naturen selv kan komme på fode igen. Disse nøglearter er nemlig økosystemernes manglende natur-ingeniører, som vore øvrige arter er udviklet i et samspil med gennem tusinder af år. Dermed bliver både natur- og oplevelsesværdierne mangedoblet til gavn og glæde for naturen – og for os, der gerne vil opleve den.

Rune Engelbreth Larsen er medlem af Repræsentantskabet i Danmarks Naturfredningsforening og sidder i Etisk Råd.

- Underviser** Rune Engelbreth Larsen, forfatter og idehistoriker
Tid Onsdag den 8. februar 2023 kl. 10.30 – 13.30
Pris Entré 70 kr.
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Sct. Clemenshus, Parkboulevarden 15, 8900 Randers C
Arrangør: Sct. Clemens Højskoleforening

Provinsens fine stemme

Landdistrikterne med landsbyer og sognekultur har tabt indflydelse og status. Gårde, kirker, forsamlingshuse, småbutikker, foreninger var endnu omkring 1950 på selvindlysende vis centrum for tilværelsen for omkring halvdelen af alle danskere. I løbet af årtierne herefter gik det stærkt med en urbanisering (bymæssiggørelse), der i dag præger alle dele af det danske samfund. I dag er byernes liv og kultur nærmest fuldstændig dominerende. Det er dog pointen i mit foredrag at provinsen, landet derude, stadig taler med en fin stemme.

Foredraget handler om livet på landet gennem en årrække. Det sker med muntre og mere sørgmuntre beretninger, der dels er selvoplevet, dels bygges på en forskning jeg har arbejdet med i mange år. Det sker også ved at opøge markante forfatteres fortællinger om provinsens fine stemme.

- Underviser** Johannes Nørregaard Frandsen, professor emeritus
Tid Tirsdag den 21. februar 2023 kl. 10.30 – 13.30
Pris Entré 80 kr.
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Kristrup Sognegård, Ørneborgvej 5, Randers SØ
 Arrangør: Kristrup Højskoleforening

En tur igennem Kolindsund fra fortid til nutid

I et foredrag den 21. februar 2023 vil Jens Daugaard, Grenaa tage tilhørerne med på en rejse gennem Kolindsund fra istid til nutid. Foredraget vil dog primært dreje sig om de seneste 150 år. Om udtørringen af den store sø midt på Djursland, som påbegyndtes i 1872. Om Aktieselskabet Kolindsund, der stod for driften indtil 1921, hvor man fra selskabets side valgte at sælge gårdene og landbrugsarealerne til private. Foredraget indeholder også fortællingen om den store strejke i Sundet i 1920'erne, og om de massive udfordringer med oversvømmelser og digebrud i 1930'erne.

Endvidere kigger vi på, hvordan Kolindsund ser ud i dag, hvor der drives et effektivt landbrug, og hvor der nu, i modsætning til tidligere, også foregår en animalsk produktion. Foredraget slutter med et kig ind i fremtiden, hvor forskellige grupper bl.a. er kommet med deres forslag og visioner til, hvordan de mener området fremtidigt skal se ud.

- Underviser** Jens Erik Daugaard, historiker
Tid Tirsdag den 21. februar kl. 19.00 – 21.00
Pris Entré 50 kr. for ikke medlemmer (medlemmer gratis)
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Kulturhuset, Stemannsgade 2, 8900 Randers C
Arrangør: Randers Amts Historiske Samfund

Hedens hovedpersoner

Christian Ringskou vil indledende fortælle om sit arbejde med den vestjyske hede. Regionens landbrug omtales og de særlige forhold, hvad angår samfærdsel og bebyggelsesstruktur, introduceres. Herefter fortæles om fire mænd fra heden: Skrædderen, der levede et fattigt og simpelt liv i 'lyngens brune land', skolelæreren, der introducerede foreninger, grundtvigianisme og afholdsbevægelse, spekulanten, der svingede sig op fra fattig smed til herregårdsslagter og købmanden, der blev Skjerns første borger. Foredraget baserer sig for en dels vedkommende på folkemindesamleren Evald Tang Kristensens samlinger, og aftenen sluttet af med et eventyr og en lille fræk historie optegnet hos skrædderen.

- Underviser** Christian Ringskou, cand.mag.
Tid Tirsdag den 7. marts kl. 19.00 – 21.00
Pris Entré 50 for ikke medlemmer (gratis for medlemmer)
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Fritidscentret, lokale 8, Vestergade 15, 8900 Randers
Arrangør: Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers

Træk af dansk møllehistorie

Vandmøllerne introduceredes i Danmark nogenlunde samtidig med kristendommen, og meget tyder på, at det var de munke, der i 1100-årene byggede klostre i Danmark, som udbredte kundskaben om møllebyggeri. Oldtidsbonden havde brugt hovedparten af sin vågne tid på at skaffe sig det daglige brød. Formalingen af korn til mel var en proces, der optog så meget af især kvindernes dagligdag, at vi i dag har svært ved at forestille os, hvor central denne arbejdsopgave var i dagligdagen. Man regner med, at ét medlem af hver husstand måtte bruge alle døgnets arbejdstimer på at male brødkorn på enten skubbekværn eller drejekværn (håndkværn).

Da skubbekværn og håndkværn blev stillet til side, og vandkraften overtog det hårde malearbejde, blev der frigivet meget tid, som kunne bruges i samfundsudviklingens tjeneste. Vandmøllen havde imidlertid den skavank, at den ikke kunne male i tørre perioder og når frosten bandt vandet. Midt i 1200-tallet lærte man så vindmøllen at kende, og helt frem til slutningen af 1800-tallet var vand- og vindkraft de vigtigste energikilder i Danmark. Gennem århundrederne blev møllerne effektiviseret, og på vindmøllernes område blev Danmark i løbet af 1800-tallet et foregangsland. Randers blev i perioden hjemsted for en række landskendte møllebyggerværksteder og møllestensfabrikken Engsko. Fhv. museumsinspektør Lise Andersen vil gennemgå de næsten 1000 års udvikling af mølleriet i Danmark, og illustrere det med eksempler fra det gamle Randers Amt.

- Underviser** Lise Andersen, mag.art.
Tid Tirsdag den 14. marts kl. 19.00 – 21.00
Pris Entré 50 kr. for ikke medlemmer (medlemmer gratis)
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C
 Arrangør: Randers Amts Historiske Samfund

Ondskabens øjne

I november 1892 hævdede skarpretter Theodor Seistrup sin bredbladede økse over halsen på den 29-årige forbryder Jens Nielsen i fængselsgården på Horsens Straffeanstalt. "Hans henrettelse vil befri verden for et menneskeuhyre", skrev The New York Times, for på trods af sin unge alder havde Jens Nielsen for længst gjort sig internationalt berygtet som indbegrebet af ondskab. Han stod bag en lang række indbrudstyverier, en brandkatastrofe i London af enorme dimensioner og nedbrændingen af fem gårde og et hus på Sjælland.

Han havde siddet indespærret i flere lande og forsøgt at myrde tre fængselsbetjente i Horsens. Øksehugget blev skarpretterens sidste. Siden er ingen mennesker blevet henrettet i Danmark for forbrydelser begået i fredstid.

Foredraget belyser baggrunden for dette afgørende skel i retshistorien og går bag om en af Danmarks mest omtalte og berygtede forbrydere. På baggrund af de mange dokumenter om ham i danske og udenlandske arkiver fortælles der om hans vej ind på forbryderbanen, om bekendtskabet med stifteren af Nordisk Film, om årsagen til hans had til offentlige myndigheder og i det hele taget om, hvordan det gik til at en begavet ung mand endte på skafottet som øksens sidste offer.

- Underviser** Poul Duedahl, historiker ph.d. og forfatter
Tid Tirsdag den 28. marts kl. 19.00 – 21.00
Pris Entré 50 for ikke medlemmer (gratis for medlemmer)
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Fritidscentret, lokale 8, Vestergade 15, 8900 Randers
Arrangør: Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers

Århundredets forfatter og roman – om Johannes V. Jensen og det stormfyldte forhold til søsteren Thit Jensen

Som forfatter, litteraturhistoriker og forhenværende leder af Johannes V. Jensen Museet har Sara Bouchet bredt indblik i nobelprismodtageren Johannes V. Jensens imponerende forfatterskab. Johannes V. Jensen modtog Nobelprisen i Litteratur i 1944. Han er af danskerne senere blevet kåret til århundredets forfatter, og hans roman Kongens Fald har været kåret som århundredets roman.

Sara Bouchet introducerer til Jensens smukke og særegne univers og fortæller sideløbende om opvæksten, om Himmerland, tiden og om familien. Der vil være særligt fokus på den dramatiske historie om det mildest talt konfliktfyldte og stormfyldte forhold til netop Thit Jensen, der var feminist, forfatter og glødende samfundsdebattør.

- Underviser** Sara Bouchet, cand.mag. i litteraturhistorie
Tid Tirsdag den 19. september kl. 19.00 – 21.00,
Pris Entré 50 kr. for ikke medlemmer (medlemmer gratis)
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C
Arrangør: Randers Amts Historiske Samfund

Randers i 1950'erne og 1960'erne

Den moderne by Randers blev skabt gennem store forandringer i 1950'erne og 1960'erne. Kom med på en både nostalgisk og underholdende tur gennem byen set gennem fotografernes linser. Måske husker du p-pladserne på Østervold, Gudenåbadet eller Fagenes Fest. Alt dette og meget mere fortæller arkivarerne fra Randers Stadsarkiv om, når de dykker ned i arkivets fotosamling og fortæller de gode historier.

- Underviser** Tina Knudsen Jensen, stadsarkivar
Tid Tirsdag den 10. oktober kl. 19.00 – 21.00
Pris Entré 50 kr. for ikke medlemmer (medlemmer gratis)
Tilmelding Ingen tilmelding
Sted Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, 8900 Randers C
 Arrangør: Randers Amts Historiske Samfund

Arrangører forår 2023 Randers Folkeuniversitet

Mere information på www.randersfolkeuni.dk

Kristrup Højskoleforening
Poul Frits – 2180 0862
poul.frits@fiberflex.dk

Randers Amts Historiske Samfund
Inger-Lise Mørup – 5099 6105
imorup332@gmail.com

Slægts- og Egnshistorisk
Forening Randers
Birgit Reng – 2231 5204
birgit.reng@hotmail.com

Sct. Clemens Højskoleforening
Hanne Hjørland – 4034 4012
hjoerlundhane@gmail.com

Randers Bibliotek – streamede foredrag
Pernille Thoustrup Jensen – 8710 6891
pj@randersbib.dk

Udover foredragene i samarbejde med Randers Folkeuniversitet har de enkelte foreninger og Randers Bibliotek rigtig mange interessante foredrag og aktiviteter. Find det på deres forskellige hjemmesider på Google ved blot at skrive foreningens navn.

DANSK GULDALDER 1800-1850 KUNST OG MUSIK

I første halvdel af 1800-tallet blomstrede kunsten, musikken og litteraturen i det daværende Danmark på trods af tabet af Norge og statsbankerotten den 5. januar 1813.

Randers Kammerorkester, Randers Folkeuniversitet og Højskoleforeninger samt Randers Amts Historiske Samfund ønsker at sætte fokus på perioden med musik af datidens komponister, foredrag om kunsten i Guldalderen og Randers i samme periode. Det sker på værket

Lise Jeppesen, museumsdirektør Randers Kunstmuseum og **Tina Knudsen** Jensen, arkivar vil formiddag fortælle om henholdsvis kunsten i Guldalderen og Randers i første halvdel af 1800-tallet. Efter frokost på Værket spiller **Randers Kammerorkester**.

Musikprogram:

C.E.F. Weise: Fællessange

Friedrich Kuhlau: Divertissement for solofløjte

Niels W. Gade: Uddrag fra Sekstet for strygere

J.P.E. Hartmann: Uddrag fra Karakterstykker op. 81 for strygere

Peter Rasmussen: Uddrag fra Blæserkvintet

H.C. Lumbye: Colombine Polka

Mazurka og/eller Salut for August Bournonville

Fuldt program med pris, tilmelding og klokkeslæt offentliggøres forår 2023 på Randers Kammerorkestets hjemmeside og på www.randersfolkeuni.dk.

DET SKER PÅ VÆRKET **LØRDAG DEN 30. SEPTEMBER 2023**

OVERSIGT

Dato

Side

Norddjurs	Velkommen på bagsiden	3. jan.	4
	Livtag med lækkersult, livseleksir og løjerlige linser	16. jan.	4
	Fire store mestre fra arkitekturhistorien 1	23. jan.	5
	Fire store mestre fra arkitekturhistorien 2	6. febr.	5
	General Ryes march over Djursland 1849	7. febr.	6
	DNA-forskning: mine farfædre fik ingen børn	21. febr.	6
	Søslag på Kolindsund	23. febr.	7
	Kolindsund – søen der deler vandene	23. febr.	7
	Min farmor og andre faldne kvinder	7. marts	8
	Per Kirkeby som jeg kendte ham	28. marts	8
Bombemål Berlin	4. april	9	

Rougsø	Demokratiets aktuelle kriser	12. jan.	10
	Litteratur	17. og 31. jan., 28. febr., 14. marts	10
	Den tillidsvækkende Grundtvig	8. febr.	11
	Med sprogdetektiven på arbejde	23. febr.	12
	Danmark som overvågningssamfund	8. marts	12
	Konspirationsteorier	22. marts	13
	Velfærdsstaten	13 april	13

Naturvidenskabelige foredrag:

Kino Grenaa (K), Rimsøhuset (R), Ørsted (Ø), Kulturhuset Langå (L)

K R Ø	Hvad Grønlands indlandsis lærer os	28. febr.	14
K R Ø L	Det er bare en virus	7. marts	14
K R Ø L	Kaffe	21. marts	14
K R Ø L	Stjernernes vilde liv	28. marts	15
K R Ø	Fremtidens RNA-medicin	18. april	15
K R Ø	Myrer	25. april	15

Randers	Det forunderlige univers	10. jan.	16
	En virtuel tur til Randers' hemmelige steder	11. jan.	17
	Struensee – storhed og fald	17. jan.	17
	Fotobøger og fotografiske slægtstræer	24. jan.	18
	Den røde brænding	25. jan.	18
	Dansk natur forarmes hastigt – vildere natur er en del af løsningen	8. febr.	19
	Provinsens fine stemme	21. febr.	20
	En tur igennem Kolindsund fra fortid til nutid	21. febr.	20
	Hedens hovedpersoner	7. marts	21
	Træk af dansk møllehistorie	14. marts	22
	Ondskabens øjne	28. marts	23
	Århundredets forfatter og roman – om Johannes V. Jensen og Thit Jensen	19. sept.	23
	Dansk Guldalder 1800-1850 kunst og musik	30. sept.	25
	Randers i 1950'erne og 1960'erne	10. okt.	24

Information og kontakt

Norddjurs Folkeuniversitet: www.norddjursfolkeuni.dk
 Randers Folkeuniversitet: www.randersfolkeuni.dk
 Rougsø Folkeuniversitet: www.folkeuniversitetet-rougso.dk
 Aarhus Folkeuniversitet: www.fuau.dk

På www.randersfolkeuni.dk kan du læse mere om, hvordan du og din forening/institution arrangerer forelæsnings, betaler for foredrag m.m.
 Programmet udgives med støtte fra Norddjurs Kommune og Kultur- og fritidsudvalget i Randers Kommune.
 Randers Bibliotek er sekretariat for Randers Folkeuniversitet.

Norddjurs: Birgit Årsnes – 2344 8014
info@norddjursfolkeuni.dk

Rougso: Yvonne Holm Karnøe – 2212 3907
info@folkeuniversitetet-rougso.dk

Randers: Peter Staugaard – 3035 1392
info@randersfolkeuni.dk
 eller
 sekretær Dorthe Rasmussen – 8710 6852
dr@randersbib.dk

**Følg
foredrag
i naturvidenskab
streamet direkte fra Aarhus Universitet**
Se side 14-15

**FÅ MERE
UD AF FOREDRAGENE**

- lån bøgerne hos os eller
få hjælp til at søge viden på nettet...

Se mere på www.randersbib.dk

 **RANDERS
BIBLIOTEK**

Inspiration og viden i din hverdag